

Шафоат нима? | Ақийда дарслари (239-дарс)

19:00 / 08.08.2023 12503

Шафоат – Аллоҳ таолога илтижо қилиб, баъзи осий мўминларни афв қилишини сўрашдир. Ёки баъзи мўминларни икром қилиб, жаннатга ҳисоб-китобсиз киритишини сўрашдир. Шафоат Аллоҳ таоло томонидан шафоатчига берилган фазлдир. Бу шараф баъзи бандаларга уларнинг тақвоси, ибодати ва аҳли салоҳлиги туфайли Аллоҳ таоло томонидан берилади.

«Шафоат» луғатда бошқа бировга қўшилиб, унга ёрдам бериш ва ёнини олиб, бирор нарсани унинг учун сўрашни англатади. Кўпинча шафоат мартабаси ва ҳурмати юқори шахснинг ўзидан пастроқ одамнинг тарафини олиб, унга маънавий ёрдам бериши ила содир бўлади.

Қиёматдаги шафоат ҳам шундандир. Аллоҳнинг ҳузурида шафоат берувчилар ҳам гуноҳкорларга кўмак берадилар.

Қуръони Карим ва ҳадиси шарифларда қиёмат куни шафоат берилиши ҳақида бир қанча хабарлар келган.

Аллоҳ таоло Бақара сурасида қуйидагиларни айтади:

﴿يَا ذُنَيْبُ ۖ إِلَّا عِنْدَهُۥ يَشْفَعُ الَّذِي ذَا مَن

«Унинг ҳузурида Ўзининг изнисиз ҳеч ким шафоат қила олмас» (255-оят).

Бу ҳам улкан сифатлардан бўлиб, Аллоҳнинг ва банданинг мақомини баён қилиб беради. Бандаларнинг барчаси, ким бўлишидан қатъи назар, Аллоҳнинг ҳузурида бандалигини тан олиб, туриб қоладилар. Бу бандаликни чуқур ҳис этиш шу даражага етганки, ҳатто ҳеч ким орага тушиб, бировга шафоатчилик қилишга ҳам журъат қила олмайди. Фақат Аллоҳнинг изни билангина, У берган изн чегарасидагина шафоат қила олади. Бу сифат ўтган оятдаги «...ва шафоатчилик йўқ» жумласидан истисно эканлигини билиб оламиз. Демак, умумий қоидага биноан, шафоатчилик йўқ, аммо истисно тариқасида, Аллоҳнинг изни билан баъзи кишилар шафоат қилишлари мумкин.

Аллоҳ таоло бошқа бир оятда қуйидагиларни айтади:

﴿إِذْنِيۤءَ بَعْدَ مِنۡ ۖ إِلَّا شَفِيعٌ مِّنۡ مَا أَلَمَّرۡ بِدِيرٍ

«(У Зот) ишнинг тадбирини қиладир. Ҳеч бир шафоатчи йўқки, Унинг изнидан сўнг бўлмаса» (Юнус сураси, 3-оят).

Бу оятда ҳам шафоат фақатгина Аллоҳ таолонинг изни билан бўлиши таъкидланмоқда.

«(У Зот) ишнинг тадбирини қиладир».

Бу дунёда нима иш бўлса, ҳаммасининг тадбирини Аллоҳ қилади. Ҳар бир ишнинг аввали ҳам, охири ҳам, фойдаси ҳам, зарари ҳам, бўлиши ҳам, бўлмаслиги ҳам – ҳамма-ҳаммаси Аллоҳ таолога боғлиқдир. Ана шу сифатларга эга бўлган Зот бандаларига шафоатни ҳам жорий қилади.

«Ҳеч бир шафоатчи йўқки, Унинг изнидан сўнг бўлмаса».

Демак, Аллоҳнинг изнисиз ҳеч ким шафоатчи бўла олмайди.

Аллоҳ таоло Марям сурасида шафоат ҳақида қуйидагиларни айтади:

﴿عَهْدًا الرَّحْمَنُ عِنْدَ أَخْذِ مَنْ إِلَّا الشَّفَعَةَ يَمْلِكُونَ لَا﴾

«Роҳман ҳузурида аҳду паймон олганлардан бошқа ҳеч ким шафоатга молик бўлмайди» (87-оят).

Қиёмат куни ҳеч ким бировни шафоат қила олмайди ва бировнинг шафоатидан баҳраманд ҳам бўла олмайди. Бундан мустасно бўладиганлар, шафоатга молик бўлганлар фақат Аллоҳнинг Ўзидан бу ҳақда аҳду паймон олганлардир, холос.

Аллоҳ таоло Тоҳа сурасида:

﴿قَوْلًا لَهُ، وَرَضِيَ الرَّحْمَنُ لَهُ أُذُنًا مِّنْ إِلَّا الشَّفَعَةَ نَنْفَعُ لَا يَوْمَئِذٍ﴾

«У Кунда Роҳман изн берган ва сўзидан рози бўлганлардан бошқага шафоат фойда бермас», деган (109-оят).

Қиёмат кунда ҳеч кимга шафоат фойда бермайди. Биров ўртага тушиб, бировни оқлай олмайди. Фақат Аллоҳ бу дунёдаги сўзидан – «Лаа илааҳа иллаллоҳу»ни айтганидан рози бўлиб, Ўзи шафоат қилинишига изн берган киши учунгина шафоат, иншааллоҳ, фойда беради.

Қиёматдаги шафоат ҳақида кўплаб ҳадиси шарифлар келган. Улардан баъзиларини ўрганиб чиқайлик.

لَا أَقُوهُ نَعُهُ لَلَا يَضُرُّ رَبَّ أَجْ نَع
هُ لَلَا يَلَصُّهُ لَلَا لُؤْسَ رَلْ أَق
يَتَعَفَّشُ «: مَلَسَ وَهُ يَلَع
» يَتَّمُّ أُنْمَرِيءَ أَبْ كَلَّ لَلْ هَال

لَاقِفِ يَلَعُ نَبِ دَمَحُمَ لَاقِ
مَلُ نَمِ، دَمَحُمَ أَيُّ رَبِّاجِ يَلِ
أَمَفِ رِيَّأَبِ كَلِ لَاقِ هَأُ نَمُ نَكَيِ
دُوَادِ وَبَأُ هَأُورِ. عَافِ شَلِ لَوُ هَلِ
يِ ذِمَّرَتِ لَأُ

Жобир розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Менинг шафоатим умматимдан аҳли кабоирларгадир», дедилар».

Муҳаммад ибн Али айтади:

«Жобир менга: «Эй Муҳаммад! Ким аҳли кабоирлардан бўлмаса, унинг шафоат билан нима иши бор!» деди».

Абу Довуд ва Термизий ривоят қилганлар.

هَلَلِ اِيضَرِ كَلِ اَمِ نَبِ فَوَعُ نَعِ
هَلَلِ اِلُوسَرِ لَاقِ: لَاقِ هُنَعِ
مَلِ سَوِ هَيَلَعُ هَلَلِ اِيَّ لَصِ
يِبَرِ ذُنَعُ نَمِ تَأِ يِنَاتَأُ

لَخُدِّي نَأْنِيَبِي نَرِيَخَف
نِيَبَوَ نَجَلَا يَتْمُأْفَصَن
تُرْتُخَافُ، عَافُشَلَا
أَلَاتَامُ نَمَلَيَهَوَ، عَافُشَلَا
هَاور. «أَيُّيَشْ هَلَلَابُ كُرْشِي
يَذْمُرْتَلَا»

Авф ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам:

«Менинг ҳузуримга Роббим ҳузуридан бир келувчи келди ва менга умматимнинг ярми жаннатга кириши ёки шафоат берилишидан бирини ихтиёр қилишимни сўради. Мен шафоатни ихтиёр қилдим. У Аллоҳга ҳеч нарсани ширк келтирмай ўлган одамгадир», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Пайғамбар соллalloҳу алайҳи васалламнинг шафоатлари мўмин ҳолида ўлган осий ва гуноҳкор мусулмонларгадир.

لَأَقُ هُنَّعُ هَلَلَا يَضَرِ سَنَأُ نَع
هُلَلَا يَلَصُ هَلَلَا لُوسَرَلَأَقُ
سَأَنَلَا لُؤَأَأَنَأُ: مَلَسَوِ هَيَلَع

انَاو، ۛنَجْلَا ۛفُفْشٰۛ
هَآوَر. «آَعَبَتِ ءَاۛبُنْ أَلْأَرْثُكَا
مُلسُم

Анас розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам:

«Мен жаннатга шафоат берувчи биринчи одамман. Мен набийлар ичида эргашувчиси энг кўпиман», дедилар».

Муслим ривоят қилган.

هَلَلَا ۛضَرِ ۛغَس ۛبَا ۛنَع
يَلَصَّ هَلَلَا لُوسَر ۛنَا ۛنَع
نَا ۛ: لَأَقَمَّ لَسَوِ هَيَلَعُ هَلَلَا
غَفْشٰۛ ۛنَم ۛيْتُمُ ۛنَم
مُهَنَمَو، سَأَنَلَا ۛنَم ۛمَأِئْفَلَل
، ۛلِۛبَقْلَلُ غَفْشٰۛ ۛنَم
، ۛبَصَعْلَلُ غَفْشٰۛ ۛنَم ۛمُهَنَمَو

لُجْرَلِ لُغْفُشِي نَم مُمُهْ نَمَو
«نَجْ لَ اُولُخْدِي يُّتَح

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Албатта, менинг умматимда бир катта жамоага шафоат қиладиган кимса бор. Уларнинг ичида бир қабилага шафоат қиладиган кимса бор. Уларнинг ичида бир уруққа шафоат қиладиган кимса бор. Уларнинг ичида бир кишига шафоат қиладиган кимса бор. Улар жаннатга киргунларича шафоат қиладилар», дедилар».

هَلْ لَ اِيضَرَءَاذُرْدَلَا يَبَا نَع
هَلْ لَ اِيْلَصِيْبِنَلَا نَع ، هُنَع
غْفَشِي «: لَاقَمَلَسَو هِيْلَع
نَم نِيْغَبَسِي فُديْهَشَلَا
دُوَادُ وُبا هَاوَر . «هِيْبَلْهَأ
يِذْمُرْتَلَاو

Абу Дардо розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Шаҳид ўз аҳли байтидан етмиш кишини шафоат қилади», дедилар».

Абу Довуд ва Термизий ривоят қилганлар.

هُنَعُ هَلَلَا يَضَرَّ نَامُتُ عُنَعُ ،
هُيَلَعُ هَلَلَا يَلَّصُّ يَبُّنَلَا نَعُ
مُويُ غُفُشَيُ « : لَأَقَمُّ لَسَوُ
ءَايَبُنْأَلَا : ةَثَالَتِ ةَمَايِقُ لَأ
» ءَادَهُشَلَا مُثُ ، ءَامَلُغَلَا مُثُ
. هَجَامُ نُبَا هَاوَرُ

Усмон розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Қиёмат куни уч тоифа шафоат қилади: анбиёлар, уламолар ва шуҳадолар», дедилар».

Ибн Можа ривоят қилган.

«Сунний ақийдалар» китоби асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 22 июлдаги 03-07/5979-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.